

OBSAH

Předmluva k prvnímu vydání	5
Předmluva k druhému vydání	8

Kapitola první

Sociální obsah otázky prodloužení života v SSSR	9
1. Nutnost komplexního studia stárnutí a délky života	9
2. Výklad otázky prodloužení života v historii lékařství s hlediska subjektivního přání	10
3. Nová náplň problému prodloužení života a boje proti předčasnému stárnutí v SSSR	12
4. Rostoucí potřeba zkušených kádrů a požadavek co největšího prodloužení produktivního života, tedy i prodloužení života samého	14
5. Aktivní tvůrčí činnost I. P. Pavlova ve stáří — jasný příklad socialistického řešení problému stáří	17

Kapitola druhá

Relativní stálost hranic života a úspěchy v boji za prodloužení průměrné délky života	28
1. Prodloužení života jako následek růstu produktivních sil a změn sociálně ekonomických podmínek	28
2. Pesimistické stáří při individuálním vztahu k životu. Uchování plné činnosti a radosti ze života v kolektivní práci a společenské tvůrčí činnosti	30
3. Pravidelný pracovní proces a zaměstnanost jako nezbytná podmínka zdravého stáří	41
4. L. N. Tolstoj a tragédie pomíjivosti lidského života. Dialektika života a smrti. Přejít krátkého života v dlouhý život společnosti	43
5. Počínající stáří nepodryvá samo o sobě síly a schopnost pracovat a účastnit se společenského života. Vliv přechozích nemocí a jejich následky na procesy stárnutí. Příklady zdravého aktivního stáří	50
6. Staré a nové názory na podstatu procesů „normálního stárnutí“ a „fysiologické smrti“	53

Kapitola třetí

Osobní hygiena a sociální profylaxe v prodloužení života	59
1. Prevence a boj proti nemocem — hlavní cesta k prodloužení života. Úloha a význam osobní hygieny, především zdravé práce	59
2. Uplatnění společenské hygieny. Práce F. F. Erismana. Přiznání rozhodujícího významu sociální hygieny	65
3. Názory I. I. Mečnikova na úkoly a cesty umožňující uskutečnit „normální“ délku lidského života. Zhodnocení těchto názorů s hlediska sociální hygieny	69

Kapitola čtvrtá

Prodloužení průměrné délky života jako přímý důsledek snížení odstranitelné úmrtnosti	79
---	----

1. Přejchod k pomalejšímu střídání generací. Karel Marx o „zákonu populačním“ za rozvíjejícího se kapitalismu	79
2. Předpoklady a podmínky pro vývoj obyvatelstva v SSSR v socialistické organisaci společnosti	81
3. Pokles přirozeného přírůstku obyvatelstva pro velmi nízkou porodnost v Anglii, ve Švédsku a v jiných kapitalistických zemích	84
4. Vysoký přirozený přírůstek obyvatelstva v SSSR při optimální úrovni porodnosti	87
5. Kolik lidí se dožívá vysokého stáří?	87
6. Velká úmrtnost a kratší život mužů; čím jsou sociálně podmíněny	89
7. Početnost starších a stařeckých skupin. Jejich poměrný růst v různých zemích	92

Kapitola pátá

Skupiny starých lidí jako složka obyvatelstva různých zemi	96
1. Skupiny starších a starých lidí ve složení obyvatelstva podle věku	96
2. Standardní věkové složení obyvatelstva a poměrný podíl stařeckých skupin v tomto složení	98
3. Nepatrný počet starých lidí 80letých a starších. Poměrně velký podíl skupin obyvatelstva ve věku 60—70 let	101
4. Sedmdesátiletí a starší lidé v SSSR	102
5. Nespolehlivost údajů o počtu starších a stařeckých skupin. Nepřesné údaje starých lidí o jejich věku	105
6. Způsoby, jimiž se měří stupeň nepřesnosti údajů o věku	107
7. Století v různých zemích. Mylné věkové údaje. Legendy o velkém počtu stoletých	112
8. Století mezi obyvatelstvem USA; jejich velký počet jen mezi černošským obyvatelstvem jako následek známého nadsazování při údajích o věku	116
9. Poměrně pevná stálost předpokladů pro dlouhý život v tisícileté historii lidstva	117
10. O zveličování počtu stoletých a o větší délce života žen než mužů	118
11. Doba a věk, v němž počíná stáří. Rozdělení lidského života na základní věková období	120
12. Doba „přirozené“ smrti stářím. Novější i starší názory na tuto otázku	125

Kapitola šestá

Statistika věkové úmrtnosti. — Růst ukazatele úmrtnosti	131
1. Materiál o věkovém složení zemřelých jako pramen pro posouzení délky lidského života	131
2. Nepatrný podíl stáří a stařecké sešlosti na příčinách smrti ve stařeckém věku	133
3. Pokles úmrtnosti stařeckou sešlostí v souvislosti s poklesem nemocnosti v ranějších životních obdobích	137
4. Růst intenzivních věkových ukazatelů úmrtnosti jako následek progresivního poklesu životní odolnosti	143
5. Pozoruhodné zlepšení (pokles) ukazatelů úmrtnosti po revoluci ve stařeckých skupinách. Význam různých nemocí mezi příčinami smrti ve stařeckých skupinách	146
6. Příčiny slabého poklesu věkových ukazatelů úmrtnosti ve stařeckém věku proti mladším věkovým skupinám	149

Kapitola sedmá

Vzestup nemocnosti a dočasné pracovní neschopnosti pro nemoc ve stáří	158
1. Růst ukazatelů celkové nemocnosti, počet dní a průměrná délka onemocnění v pokročilém věku a stáří	158

2. Nepřetržitý růst ukazatele/zmrzačení úměrný postupu na věkovém žebříčku 161
3. Povah a složení nemocnosti v pokročilém věku a ve stáří 168

Kapitola osmá

Použití tabulek o úmrtnosti a dožití pro určení délky budoucího života	182
1. Průměrný věk žijících a jeho závislost na výkyvech porodnosti	182
2. Závislost průměrného věku zemřelých na porodnosti	183
3. Průměrná délka života podle „tabulek úmrtnosti“ nebo dožití	184
4. Starý způsob sestavování „tabulky dožití“	185
5. Demografický obsah historicky se měnících „populačních zákonů“	186
6. Dnešní nepřímý způsob sestavování tabulek dožití a úmrtnosti. Pravděpodobná a průměrná délka dožití	190
7. Značný růst průměrné délky života v SSSR podle tabulek úmrtnosti z let 1926—27 ve srovnání s předrevolučním Ruskem. Dynamika průměrné délky dožití na různých věkových stupních	192
8. Úplná neprůkaznost vysvětlení změn v průběhu dožití pod vlivem předchozího vymírání. Význam sociálního a třídního složení těch, kdo se dožívají dalších věkových stupňů	196
9. Dynamika průměrné délky dožití. Naprostá nepodloženost „theorie“ o kladném významu úmrtnosti v raném věku „výběr“ dlouhověkých jedinců	202
10. Podstata vlivu ekonomiky a cesty, jimiž působí na zdraví a délku života	208
11. Význam ukazatelů úmrtnosti a jednotlivých skupin nemocí pro charakteristiku změn zdravotního stavu v masovém měřítku	215
12. Úmrtnost, kterou lze poměrně snadno odstranit, a její odraz v průměrné délce života	217

Kapitola devátá

Prodloužení průměrné délky dožití pro ty, kdo prožili první léta života, ve srovnání se zbývajícím délkou života při narození.	219
1. Prodloužení pravděpodobné a průměrné délky dožití. Konjunkturální charakter výpočtu pravděpodobné a průměrné délky života	219
2. Změny průměrné délky života v prvním měsíci a v prvním roce života. Jejich podmíněnost činiteli sociálními a zdravotními	220
3. Změny v rozdílu mezi průměrnou délkou života při narození a průměrnou délkou dožití při dosažení dalších věkových období. Jejich podmíněnost faktory sociálně ekonomickými	225
4. Analýza změn průměrné délky života za různá historická období	230
5. Rozhodující význam sociálně ekonomických podmínek pro změny průměrné délky dožití	235
6. Úzka souvislost průměrné délky dožití s úrovní dětské úmrtnosti	239
7. Počet těch, kdo se z původního celkového počtu narozených podle tabulek úmrtnosti dožili různého věku a zvláště různých stupňů věku stařeckého	239
8. Dynamika počtu zemřelých z původního celkového množství narozených za přechodu z jedné věkové skupiny do druhé podle tabulek úmrtnosti	241

Kapitola desátá

Rozdíly v dožití do stařeckého věku a v průměrné délce života u osob podle různého stavu sociálního a rodinného. Vliv činitelů sociálně ekonomických	245
1. Dynamika průměrného dožití na venkově a ve městech	245
2. Dialektická metoda v analýze délky života ve městech a na venkově. Rozbor této otázky u Erismana a Osipova	247
3. Rozdíly v průměrné délce života podle rodinného stavu	252

4. Rozdíly v délce průměrného dožití podle hospodářského postavení a příslušnosti k různým skupinám povolání	258
5. Průměrná délka života lékařů	264

Kapitola jedenáctá

Změny anthropometrických ukazatelů ve stáří	270
1. Pokles průměrné výšky a váhy ve stařeckých skupinách obyvatelstva	270
2. Pokles fyzické síly, průměrné síly rukou a síly zádových svalů v pokročilém věku a ve stáří	272
3. Pokusy o určení ukazatelů změn v průměrné pracovní schopnosti; jak tyto změny závisí na věku	275
4. Pokles pohyblivosti, iniciativy a výdělku ve stáří	276

Kapitola dvanáctá

Oslabení pohlavní funkce v pokročilém věku a ve stáří	283
1. Změny pohlavní funkce v souvislosti se stárnutím	283
2. Vyčerpání plodnosti s blížícím se stářím	284
3. Manželská plodnost mužů a žen v různém věku. Roční průměr narozených v manželství podle věku rodičů	289

Kapitola třináctá

Praktické možnosti dalšího prodloužení průměrné délky života	293
1. Vytyčení úkolu prodloužit průměrnou délku života na 75 let	293
2. Neustálé podmínky pro boj za prodloužení průměrné délky lidského života v kapitalistických zemích	296
3. Bohaté perspektivy správného vytyčení problému prodloužení průměrné délky života v SSSR	298
4. Ukazatelé zdravotního stavu obyvatelstva se od základů zlepšují	299

Kapitola čtrnáctá

Podmínky a způsoby prodloužení průměrné délky lidského života v masovém měřítku	302
1. Nepodložené obavy z prodloužení života starých lidí ve velkém měřítku	302
2. Předpoklady pro skutečné prodloužení života a činné stáří	304
3. Zachování pracovní schopnosti a samostatného výdělku ve stáří. Propouštění starých dělníků z výroby v kapitalistických zemích	305
4. O pracovním zabezpečení starých dělníků	308
5. Zajištění stáří v zemi socialismu	310
6. Nutnost zavedení pravidelných lékařských profylaktických prohlídek u starých lidí	311

Kapitola patnáctá

Program speciálního vyšetřování starých lidí	318
Záznam o vyšetření starých lidí pro sociálně hygienické osvětlení problému stáří	323